

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง จ. นราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้านในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง จ. นราธิวาส
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ทั้งนี้ได้มีการตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

1. ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม
3. ความพึงพอใจที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบกลุ่มตัวอย่างครั้งเดียว (One-shot descriptive study) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีจำนวน 378 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อันประกอบด้วย 1. บ้านบางมะนาว 2. บ้านคีรี 3. บ้านเปล 4. บ้านเขาดันหยง 5. บ้านใหม่สะปอม 6. บ้านพิภพทอง 7. บ้านโคกสยา 8. บ้านยาบี โดยหมู่บ้านเหล่านี้ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 6,547 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ส่วนข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ศึกษา และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 1,2 และ 3 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 378 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.7 ประกอบอาชีพด้านการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 30.7 และมีรายได้อยู่ในระหว่าง 2,001-3,000 บาท

1.2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองในระดับต่ำ

ถ้าแบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ พบว่าในส่วนของสื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.50, 1.24 และ 0.65 ตามลำดับ สำหรับสื่อบุคคล กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง จากเพื่อนบ้านบ่อยที่สุด รองลงมาเป็น สมาชิกในครอบครัว และเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.12, 2.05 และ 1.94 ส่วนสื่อบุคคล ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองน้อยที่สุดคือเจ้าหน้าที่พัฒนาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 1.18 เท่านั้น สำหรับการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองนั้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองจากป้ายประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นการชมนิทรรศการ และคู่มือหรือแผ่นพับ มีค่าเฉลี่ย 2.02, 1.89 และ 1.85 ตามลำดับ

กล่าวโดยสรุป กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองจากสื่อมวลชน คือโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือวิทยุ สำหรับสื่อเฉพาะกิจพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองจากป้ายประชาสัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือการจัดนิทรรศการ และคู่มือหรือแผ่นพับ และในส่วน of สื่อบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์

ศึกษาการพัฒนาพิภพทองมากที่สุดจากเพื่อนบ้าน มากที่สุด รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัว และ เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง

1.3 ความรู้เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 38.9 รองลงมา มีความรู้ในระดับสูง จำนวนร้อยละ 36.2 และในระดับต่ำ ร้อยละ 24.9

1.4 ทักษะคิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบกลุ่มตัวอย่างมีทักษะคิดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในเชิงบวก จำนวนร้อยละ 80.2 รองลงมา ได้แก่ ทักษะคิดในเชิงที่เป็นกลาง จำนวนร้อยละ 15.1 และมีทักษะคิดในเชิงบวกอย่างมาก ร้อยละ 4.2

1.5 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับสูงจำนวนร้อยละ 34.7 รองลงมาได้แก่ระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 33.3 และในระดับต่ำ จำนวนร้อยละ 32.0

1.6 ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พึงพอใจจากการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับที่น้อย ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 52.5 รองลงมา เป็นความพึงพอใจในระดับปานกลาง จำนวนร้อยละ 27.0 และพึงพอใจน้อยที่สุด ร้อยละ 17.7

2. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2.1 การหาความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือ

2.1.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายและหญิงมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจประเภท นิตรรศการ ที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องดังกล่าวจากการชม นิตรรศการมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นหญิง

2.1.2 อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไม่แตกต่างกัน

พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน

2.1.3 การศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาดังกันมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน

2.1.4 อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน

2.1.5 รายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน

2.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม的开รับสื่อกับความรู้อัตนคติ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ปรากฏผลดังนี้

2.2.1 พฤติกรรม的开รับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อัตนคติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพียงบางส่วน กล่าวคือพฤติกรรม的开รับสื่อมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้อัตนคติจากสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์กับนิตยสาร และสื่อเฉพาะกิจประเภทป้ายประชาสัมพันธ์กับนิตยสาร สำหรับพฤติกรรม的开รับสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์ความรู้อัตนคติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

2.2.2 พฤติกรรม的开รับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเฉพาะในสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคลอื่นได้แก่ เพื่อนบ้าน, สมาชิกในครอบครัว, เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง และเจ้าหน้าที่พัฒนา รวมทั้งสื่อเฉพาะกิจ อื่นได้แก่ คู่มือหรือแผ่นพับ, ป้ายประชาสัมพันธ์, การประชุม และนิตยสาร

2.1.3 พฤติกรรม的开รับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมทั้งจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจทุกประเภท

3. ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

อภิปรายผล

1. การหาความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรกับพฤติกรรม的开รับสื่อ

สมมติฐานข้อที่ 1 “ลักษณะประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรม的开รับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน” ซึ่งผลการทดสอบพบว่า เป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน กล่าวคือประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากสื่อทุกประเภทยกเว้นสื่อเฉพาะกิจประเภทนิตยสาร ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องดังกล่าวในระดับต่ำ และมักจะเปิดรับสื่อร่วมกันในลักษณะเป็นกลุ่มทั้งหญิงและชาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มสังคม ของเดอเฟลอร์ (De Fleur, 1966) ที่กล่าวว่าบุคคลมีลักษณะทางสังคมคล้ายกันจะแสดงพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้สถานที่ในการจัดทำสื่อประเภทนี้จะใช้สถานที่ภายนอกเช่นที่หน่วยงาน หรือส่วนราชการอื่นๆ จึงทำให้ประชาชนที่เป็นชายมีโอกาสได้รับชมมากกว่าประชาชนที่เป็นหญิง เพราะค่านิยมทางสังคมของประชาชนในพื้นที่คิดว่า ผู้หญิงไม่ควรจะออกไปนอกบ้านตามลำพัง ถ้าไปก็ควรไปกันเป็นครอบครัวหรือหมู่เหล่า ซึ่งทำให้โอกาสที่ผู้หญิงจะได้เปิดรับสื่อประเภทนี้มีน้อยกว่า ผู้ชายซึ่งสามารถไปไหนมาไหนได้โดยอิสระ

แต่ในส่วนของประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมแตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า เป็นผลมาจากการเลือกรับข่าวสาร โดยผู้ที่มีอายุสูงกว่า 51 ปีขึ้นไป จะเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอจากถ้ำอมวลชนทุกประเภทน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในวัยดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมหัวโบราณที่ใช้ภาษาไทยไม่ได้เลย จึงทำให้เปิดรับข่าวสารจากถ้ำอมวลชนที่เป็นภาษาไทยน้อยมาก ในส่วนของการเปิดรับสื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจนั้น จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุสูงกว่า 21 ปีขึ้นไปจะเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมากกว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนที่มีอายุสูงกว่า 21 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ซึ่งจะให้ความสนใจกับสภาพความเป็นอยู่ และการทำมาหากิน มากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งถือว่ยังเป็นวัยรุ่นที่สนใจเพียงเรื่องสนุกสนานเท่านั้น

ในแง่ของรายได้นั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากสื่อทุกประเภทมากกว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานภาพทางการเงินที่ทำให้ผู้มีรายได้สูงมีโอกาสเข้าถึงแหล่งสาร เช่น โทรทัศน์และวิทยุ ได้มากกว่า และการที่ประชาชนมีรายได้สูงนั้น ทำให้เขาเหล่านั้นต้องพบปะสมาคมกับผู้คนมากขึ้น จึงทำให้มีโอกาสได้รับทราบข่าวสารในเรื่องดังกล่าวได้มาก

สำหรับผู้ที่มิอาชีพแตกต่างกัน ก็เปิดรับข่าวสารแตกต่างกันโดยประชาชนที่เป็นเกษตรกรและพนักงานรัฐวิสาหกิจจะมีการเปิดรับข่าวสารมากกว่าผู้ที่เป็นนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้ที่เป็นเกษตรกรตระหนักดีว่า ข่าวสารที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอแห่งนี้นั้น มีเป้าหมายโดยตรงถึงกลุ่มเกษตรกร ส่วนพนักงานรัฐวิสาหกิจนั้น เป็นกลุ่มที่มี

ความเข้าใจใส่ต่อสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคน จึงได้ให้ความสนใจกับข่าวสารของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองเป็นพิเศษ เพราะได้ตระหนักดีว่า ข่าวสารเหล่านี้เป็นประโยชน์กับคน

ทั้งหมดนี้ตรงกับแนวคิดของชราแมม (Schramm,1973) ที่กล่าวไว้ว่า การเลือกรับข่าวสารนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ประการหนึ่งก็คือ การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของตน ซึ่งตรงกับที่ พิระ จิตรโสภณ (2537) ได้กล่าวถึงการเปิดรับข่าวสารว่า ผู้รับสารย่อมมีกระบวนการเลือกสาร ซึ่งแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ทักษะคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันของแต่ละบุคคล โดยคนจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีประโยชน์ใช้สอยของตน เช่นเดียวกับประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง เนื่องจากเห็นประโยชน์ที่ได้รับจากข่าวสาร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อกับความรู้อ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

สมมติฐานข้อที่ 2 "พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้อ ทักษะคิด และพฤติกรรมกามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม"

2.1 พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้อเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้อในบางส่วน โดยสามารถจำแนกเป็นประเภทดังนี้

2.1.1 สื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารเฉพาะจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับสื่อเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมากจะมีความรู้อเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers,1978) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสารได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้อของผู้รับสารและแนวคิดของชาร์ลส เค อัทกิน (Charles K. Atkin,1973) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากยังมีหูตากว้างไกล มีความรู้อ ความเข้าใจ ในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวารี วงศ์วัฒนา (2535) เรื่องพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารกับ ความรู้อ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนชาวแพ จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า พฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารของประชาชนชาวแพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้อเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การที่มีเพียงพฤติกรรมกาเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และนิตยสารเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับความรู้อ เป็นเพราะผู้ที่เปิดรับข่าวสารจากสื่อทั้งสองประเภทมีความมุ่งหวังที่จะเสาะ

แสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยตรง จึงทำให้เกิดความรู้เพิ่มพูนขึ้นมา ขณะที่การเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์และวิทยุมีส่วนใหญ่มุ่งแสวงหาความบันเทิงโดยเฉพาะ เมื่อมีข่าวสารเรื่องดังกล่าวเผยแพร่ออกมา จึงเป็นเพียงการฟังแบบผ่านไป ไม่ได้ตั้งใจที่จะจับประเด็นสาระของข่าวสาร ทำให้ได้รับความรู้เพียงส่วนน้อย จนหาความสัมพันธ์ไม่พบ

2.1.2 สื่อบุคคล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารมากกว่าการให้ความรู้ ดังที่โรเจอร์สและชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) กล่าวไว้ว่า สื่อบุคคลจะมีประโยชน์ในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในการรับสาร ซึ่งแตกต่างจากสื่อมวลชนที่เป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้ และแพร่กระจายข่าวสาร ซึ่งในกรณีของการวิจัยครั้งนี้ พบว่าศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง ไม่ได้มีนโยบายเน้นหนักโดยตรงในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม แต่สาระความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจะสอดแทรกอยู่ในระหว่างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยหน้าที่หลักของเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองนั้น จะมุ่งทางด้านการศึกษา ค้นคว้า ด้านการเกษตร และนำผลการวิจัยไปขยายผลเป็นตัวอย่าง ในขณะที่ให้คำแนะนำแก่ประชาชนนั้น ก็ได้มีการพูดเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมสอดแทรกลงไป โดยไม่ได้เน้นหนักไปที่การให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวโดยตรง แต่มุ่งให้ประชาชนเปลี่ยนแนวความคิดและการปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นการมุ่งที่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมมากกว่า

2.1.3 สื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเฉพาะสื่อที่เป็นป้ายประชาสัมพันธ์ และนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอดัมส์ (Adams, 1971) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยการจัดนิทรรศการนั้น เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการรณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมแปลกใหม่ แต่สื่อเฉพาะกิจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่เป็นคู่มือหรือแผ่นพับ และการประชุมไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่นิยมการอ่านหนังสือ ในขณะที่การจัดประชุมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองเพื่อเผยแพร่ข่าวสารมีระยะห่างกันมาก ทำให้การจดจำสารของประชาชนลดน้อยลง

2.2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งจากการวิจัยพบว่า มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมบางประเภทเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม โดยความสัมพันธ์ที่กล่าวถึงเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกทั้งหมด กล่าวคือ

2.2.1 สื่อมวลชน มีเพียงพฤติกรรม的开รับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งตรงกับงานวิจัยของเฟลิปคอร์เซนี แวนด้า เดล โทโร และเจมส์ แกนดิโน (Felipe Korzenny, Wanda del Toro and James Gandino, 1970) เรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีต่อความรู้ ทัศนคติ และความคิดเห็นในด้านข่าวต่างประเทศของชาวอเมริกัน ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารต่างประเทศทางหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับข่าวต่างประเทศ

แต่ความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเลือกรับของประชาชน เหตุเพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ซึ่งมีระดับความรู้ด้านภาษาไทยต่ำมากทำให้มีทักษะในการอ่านหนังสือน้อยมาก และไม่นิยมการอ่านหนังสือพิมพ์ จึงทำให้มีการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์น้อย ดังที่แม็คคอมบส์ และเบ็คเคอร์ (McCombs and Becker, 1979) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบด้านสังคมและสภาพแวดล้อม เช่นการศึกษา และสภาพทางสังคม เป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ผลักดันให้บุคคลเลือกรับข่าวสารแตกต่างกัน และผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ก็จะเจาะจงเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากหนังสือพิมพ์โดยตรง ซึ่งอาจเป็นเพราะหนังสือพิมพ์สามารถให้รายละเอียดของข่าวสารได้มากกว่าโทรทัศน์ หรือวิทยุ ขณะเดียวกันเนื้อหาข่าวก็มีความสดใหม่มากกว่านิตยสาร สำหรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ วิทยุ และนิตยสารไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสิทธิภาพของสื่อที่ประชาชนเปิดรับน้อยที่สุด คือ โทรทัศน์ ค่าเฉลี่ย 2.99 ไม่สามารถที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์สและชูเมคเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) ที่กล่าวไว้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ฝังรากลึกเท่านั้น และโจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Joseph T. Clapper, 1968) กล่าวไว้อีกว่า อิทธิพลของการสื่อสารมวลชนต่อบุคคลในสังคม เป็นเพียงแรงเสริมหรือผู้สนับสนุนในกระบวนการโน้มน้าวใจต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติที่มีอยู่แล้ว การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ จึงต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ไปช่วยสนับสนุนด้วย

2.2.2 สื่อบุคคล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรม的开รับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2) โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งหมายความว่า บุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลมาก จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบในการใช้สื่อบุคคลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองที่มีลักษณะเป็นการพูดจาแนะนำมากกว่าที่จะเป็นการสั่งให้ทำ ซึ่งถือเป็นรูปแบบที่อาจก่อให้เกิดการต่อต้านได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่เป็นบุคคลในท้องถิ่น ที่ชาวบ้านมองว่ามีสถานภาพทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าชาวบ้านด้วยกัน อีกทั้งเจ้าหน้าที่เหล่านี้ยังได้นำข่าวสาร

ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองโงไปปฏิบัติตามจนเห็นผลที่เป็นรูปธรรมจริง จึงทำให้ชาวบ้านเกิดการคล้อยตาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโรเจอร์ส และชูเม็คเคอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่นเดียวกับแคทซ์ และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) ที่กล่าวว่า รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า มีอิทธิพลทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะร่วมมือในการปฏิบัติมากที่สุด

2.2.3 สื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนจากสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำสื่อเฉพาะกิจนั้นมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ ทำให้ข่าวสารสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทั่วถึงมากกว่ามวลชนทั่วไป และประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยโดยตรง เช่นการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองโงจัดงานนิทรรศการด้านการเกษตร โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีผลงานด้านการเกษตรดีเด่น นำผลงานไปแสดงในนิทรรศการ ก็ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนที่ไปเข้าชมงานเห็นถึงประโยชน์ในด้านการให้คำแนะนำทางด้านการเกษตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองโง หรือการที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองโงได้ทำการทดลองและปรับปรุงดินเปรี้ยวในโครงการบ้านอุโย และทำเป็นแปลงสาธิตขึ้น โดยคัดสรรให้เกษตรกรกลุ่มหนึ่งทำการทดลองเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่ผ่านการปรับสภาพดินแล้ว เมื่อการเพาะปลูกในพื้นที่ให้ผลดี ก็ทำให้เกษตรกรอีกจำนวนมากที่เคียดข้องงานของศูนย์เปลี่ยนความคิดไปขอรับความช่วยเหลือจากศูนย์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพีระนันท์ บุรณะ ไสภณ (2538) เรื่องพฤติกรรมการเปิดรับสารความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่พบว่า สื่อเฉพาะกิจประเภทการจัดนิทรรศการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.3 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชน จากสื่อทุกประเภท ยกเว้นสื่อมวลชนประเภทวิทยุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

โดยความสัมพันธ์ที่พบนั้น เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในปริมาณมาก จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมากตามไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้สังเกตเห็นว่า ข่าวสารที่ได้รับมานั้นมีประโยชน์ จึงได้นำไปทดลองปฏิบัติ เมื่อผลการทดลองประสบความสำเร็จจึงได้เกิดการยอมรับปฏิบัติตามอย่างจริงจัง และโดยธรรมชาติของชาวบ้านนั้น เมื่อเกิดความเชื่อในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก็จะมีใจโน้ม

เอียงไปทางบวกในเรื่องอื่นๆ ด้วย เช่นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาหิกลทองที่สามารถทำให้ชาวบ้านเชื่อมั่นในเรื่องของการพัฒนาด้านเกษตร ซึ่งก็ส่งผลไปถึงการเผยแพร่งานด้านการพัฒนาในด้านอื่นๆ ที่มีศูนย์เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชบา ภูสกุล (2536) ซึ่งศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับต่อ ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีผลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ ในแง่ของสื่อบุคคลก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาฟฟี, แม็คลอค และวาคแมน (Chaffe, McLeod and Wackman, 1973) เรื่อง "Family Communication Patterns and Adolescent Political Participation" ในปี 1996 พบว่า การสื่อสารภายในครอบครัวจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในครอบครัวด้วย

ส่วนกรณีของการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากสื่อมวลชนประเภทวิทยุ ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมนั้น อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่รับฟังรายการวิทยุของมาเลเซียโดยตรงมากกว่า สำหรับการรับฟังวิทยุของไทย ประชาชนจะเลือกรับฟังเฉพาะรายการบันเทิง เช่นรายการเพลง หรือนิยาย เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

สมมติฐานข้อที่ 3 ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่ได้จากการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม กล่าวคือ ประชาชนที่พึงพอใจในข่าวสารที่ได้รับ จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมด้วย โดยความสัมพันธ์ที่พบเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก นั่นคือ ประชาชนที่พึงพอใจในข่าวสารที่ได้รับมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมมากตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวว่า การสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้รับสารได้

การที่ประชาชนมีความพึงพอใจในข่าวสารที่ได้รับย่อมหมายความว่า ประชาชนมีความสนใจในข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม และได้แสวงหาข่าวสารดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของตน โดยความต้องการดังกล่าวอาจเป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยาของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามหลักการในทฤษฎีว่าด้วยการใช้ประโยชน์และ

ความพึงพอใจ (The Uses and Gratifications Theory) ดังที่แคทซ์และคณะ (อ้างในจิตชนก อุทัย การ, 2539) ได้ศึกษาพบว่า สภาวะของสังคม และจิตใจที่แตกต่างกัน ก่อให้มนุษย์มีความต้องการที่แตกต่างกัน และความต้องการที่แตกต่างกันนี้ ทำให้แต่ละคนคาดคะเนว่าสื่อแต่ละประเภทจะตอบสนองความพึงพอใจได้ต่างกันออกไปด้วย ดังนั้นลักษณะของการใช้สื่อของบุคคลที่มีความต้องการไม่เหมือนกันจะแตกต่างกันไป ขั้นสุดท้ายคือความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้สื่อจะต่างกันออกไป ขณะเดียวกันผลจากการบริโภคข่าวสารก็อาจให้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ นอกเหนือไปจากความพึงพอใจ นั่นคือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย และพฤติกรรมบางอย่างได้ (ชลพรรณ รั่มศัตยา, 2539)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอส่วนใหญ่เป็นชาวนุสลิ้มที่ได้รับการศึกษาน้อย มีทักษะในการพูด ฟัง อ่าน และเขียนภาษาไทยในระดับที่ต่ำมาก กล่าวคือแทบจะใช้ภาษาไทยไม่ได้เลย ดังนั้นในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการใช้สื่อบุคคลอื่นได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน, ผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพเชื่อถือ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอเป็นหลักในการเผยแพร่ข่าวสาร เพราะสื่อบุคคลเป็นสื่อแบบเผชิญหน้า (face-to-face) ที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแสดงปฏิกริยาโต้ตอบกันได้ เมื่อเกิดปัญหาในแง่ที่ประชาชนไม่เข้าใจข่าวสารที่ถ่ายทอดออกไป ก็สามารถที่จะซักถามหาความกระจ่างได้ นอกจากนี้ในการใช้สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ ควรจัดให้มีการฝึกอบรม ปลูกฝังให้ผู้สื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่เผยแพร่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา มีหัวใจของการเป็นนักพัฒนาที่พร้อมจะทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จ

2. จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า สื่อที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมากที่สุด โดยจำแนกตามประเภทของสื่อมวลชนอันได้แก่ โทรทัศน์ สื่อบุคคล อันได้แก่ เพื่อนบ้าน และสื่อเฉพาะกิจ คือป้ายประชาสัมพันธ์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไปยังประชาชนนั้น ถ้าจะเผยแพร่ทั้งในสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจแล้ว ควรเน้นการเผยแพร่ข่าวสารโดยผ่านทางโทรทัศน์ เพื่อนบ้าน และป้ายประชาสัมพันธ์ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ แต่ถ้ามองในแง่ของสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอแล้ว ควรเลือกใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก

3. จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง มีทัศนคติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในระดับค่อนข้างสูง แต่มีความพึงพอใจในข่าวสารที่ได้รับน้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปริมาณการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมน้อยมาก เนื่องจากทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมนั้น ไม่ได้มีนโยบายด้านการประชาสัมพันธ์โดยตรง แต่เน้นหนักไปทางด้านการศึกษาวิจัย และ ทดลอง แล้วนำผลการวิจัยไปขยายผลให้เฉพาะกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายเท่านั้น จึงเห็นควรให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมนั้นเพิ่มนโยบายด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารลงไปในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อให้สามารถขยายผลงานและความรู้เป็นวงกว้างออกไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอีกเป็นจำนวนมาก

4. ในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอมนั้น อยู่ในรูปแบบของการให้ มากกว่าที่จะสอนให้ชาวบ้านรู้จักพึ่งพาตนเองเป็นหลัก กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านแสดงความจำนงที่จะให้ทางศูนย์ฯ พืชทดลองเข้าไปให้คำแนะนำช่วยเหลือ ทางศูนย์ฯ พืชทดลอง จะเป็นฝ่ายเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับชาวบ้านทุกอย่าง โดยจะขอยกตัวอย่างในกรณีที่ชาวบ้านต้องการทำไร่นาสวนผสม ทางศูนย์ฯ จะเป็นฝ่ายจัดเตรียมงานให้ทั้งหมด ทั้งในเรื่องของการปรับพื้นที่ การให้ความอนุเคราะห์ด้านกล้าไม้ และปุ๋ย ตลอดจนไปจนถึงการให้คำแนะนำอื่นๆ ส่วนชาวบ้านรับหน้าที่เพียงการดูแลสิ่งที่ศูนย์ฯ พืชทดลองได้จัดทำไว้ให้ และรอเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ต่อไป โดยไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการลงทุนลงแรงในการก่อสร้างสร้างตัว เมื่อผลประโยชน์ในส่วนที่ศูนย์ฯ ทยอยยื่นให้เหือดแห้งลงไป ชาวบ้านก็จะไปขอความช่วยเหลือจากทางศูนย์ฯ พืชทดลองอีกครั้ง เป็นวัฏจักรหมุนเวียนต่อไปเรื่อยๆ เมื่อทางศูนย์ฯ พืชทดลองปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือต่อไปในกรณีที่เห็นว่าชาวบ้านไม่มีความตั้งใจจริงในการทำงาน ชาวบ้านก็จะไม่พอใจและคิดว่าศูนย์ฯ ไม่หยิบยื่นความช่วยเหลือไปให้อย่างจริงจัง และเริ่มมีทัศนคติต่อศูนย์ฯ พืชทดลองในแง่ลบ ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนมาจากผลการวิจัย ในส่วนที่ผู้วิจัยได้ถามถึงทัศนคติของชาวบ้าน ซึ่งพวกเขาเข้าใจผิดไปว่า รัฐควรจะเป็นผู้นำริเริ่มในการพัฒนาต่างๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว ตัวชาวบ้านเองนั่นแหละที่จะต้องเป็นตัวตั้งตัวตีในการพัฒนาตนเอง

ผู้วิจัยมองว่า การดำเนินงานในลักษณะนี้ ทำให้ชาวบ้านไม่เห็นคุณค่าในสิ่งที่ศูนย์ฯ พืชทดลองได้ทุ่มเทลงไป เพราะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจช่วยเหลือตัวเอง ในทางกลับกัน ศูนย์ฯ ควรจะส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักช่วยตัวเอง เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ และหาทางแก้ปัญหาตนเอง โดยศูนย์ฯ พืชทดลอง ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ให้คำชี้แนะ คำปรึกษา

5. จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ศูนย์ฯ พืชทดลอง ควรจัดกิจกรรมที่จะให้ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น โดยศูนย์ฯ พืชทดลองสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารได้หลายประการ เช่น การที่ชาวบ้านเห็นว่ารัฐควรให้รางวัลกับผู้ที่พัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเองนั้น ศูนย์ฯ ควรใช้จุดนี้เป็นกลยุทธ์ดึงดูดให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเหมือนดังที่ศูนย์ฯ ได้ปฏิบัติมาแล้วในการจัดงานนิทรรศการ

ทางการเกษตร และเปิดให้มีการประกวดผลิตผลทางการเกษตร เช่นการประกวดลอมกอง หรือในกรณีที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ข้อเสนอฯ พิฤททองน้อยมากนั้น เมื่อศูนย์จัดการประชุมชาวบ้าน ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นว่า พวกเขาต้องการประชุมกันด้วยเรื่องอะไร และให้ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินงานเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มบทบาทของชาวบ้านในด้านการพัฒนาตนเองให้มากขึ้น โดยศูนย์ฯ ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ และการให้คำแนะนำในเชิงวิชาการ และอื่นๆ

จากภาพรวมของผลการวิจัยในส่วนของทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมนั้น พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงบวก และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาในระดับสูง ทางศูนย์ฯ พิฤททอง ควรใช้จุดแข็งตรงนี้ เปิดเกมส์รุกเข้าไปรณรงค์ทำกิจกรรมกับชาวบ้านให้มากขึ้น เพื่อดึงจุดความสนใจของชาวบ้านในการทำงานร่วมกับศูนย์ฯ พิฤททอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประชาชนเฉพาะในหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิฤททอง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาสเพียงแห่งเดียว ซึ่งเป็นการวิจัยในวงจำกัด และใช้อ้างอิงได้เฉพาะในกรณีของหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิฤททองเท่านั้น จึงควรจะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันในพื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาอื่นๆ ด้วย เพื่อจะได้นำมาเปรียบเทียบ
2. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเนื้อหาข่าวสารที่ปรากฏผ่านสื่อต่างๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจว่ามีลักษณะที่จะให้ความรู้และการสนใจได้มากน้อยเพียงใด จึงควรมีการศึกษาถึงเนื้อหาของสารเพื่อจะได้นำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิฤททองเท่านั้น จึงควรให้มีการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมจากแหล่งสารอื่นๆ ที่มีอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เพื่อจะได้นำผลไปใช้ในการปรับปรุงการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้ขยายวงกว้างออกไป
4. การวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้ศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทั่วไป และโอกาสในการเข้าถึงแหล่งสารของชาวบ้าน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องดังกล่าวด้วย เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของชาวบ้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประกอบการพิจารณาในการวางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์